

Svanshals

Materialet insamlat av Roland Hagberg

2002-02-19

1861 Till **sockenbibliotekets** förstärkande beslutar Svanshals kyrkostämma den 18 juni anslå 50 Rd Banco årligen av minuterings- och utskänkingsmedel. Den 13 april beslutas om reglemente för Svanshals Socken-Bibliotek.

100 riksdaler överlämnas från okänd sockenbo till ett bibliotek för församlingens fattiga.

1861 Kyrkostämman i Svanshals beslutar 24 november utse ombud vid auktionen angående upplåtande på **ny entreprenad av skjutskyldigheten** under fem år räknat från den 14 mars vid gästgivaregårdarna inom Häradet kommer att förrättas i Ödeshögs Tingshus 26 nov kl 11 fm utsågs J.P. Andersson Solberga.

1862 Häradsallmanningen beslutar om virke till **läkarbostaden i Backasand.**

Läkarbostad och apotek bygges vid Smällanlidsbacken i Backasand

Svanshals kyrkostämma. Till församlingens fullmäktige vid sammanträde med Lysings och Dals härades innevånare i tingshuset i Ödeshög den 21 januari för att besluta rörande upplåtande och underhållande så väl av bostad åt den Provinsialläkare som framdeles kan komma att för nämnda Häradet anställas samt och av lokal för apotek utsågs och förordnades Anders Svensson Överby.

Vid sammanträdet beslöts att varje hemman skulle framforsla 3 lass timmer från Häradsallmanningen till byggplatsen för läkar- och apotekarbostäder i Backasand.

1863 **Kommunindelningen efter nya lagen**

Ödeshög (Ösjö) 1863 - storkommun från 1969 -

Stora Åby 1863 - 1951

Västra Tollstad (Vestra Tollstad) 1863 - 1951

Trehörna 1863 - 1951

Rök 1863 - 1951

Heda 1863 - 1951

Svanshals 1863 - 1951

Trehörna 1863 - 1951

Alvastra kommun, sammanslagning 1952 - 1968

Ödeshögs kommun, Ödeshög + St Åby 1952 - 1968

Ödeshögs municipalsamhälle 1922-03-31 - 1956

1863 I maj framställde ordföranden i Svanshals kyrkostämma behovet av inrättande av åtminstone en **småskola** för de yngre barnens inom församlingen undervisning i stavning och innanläsning. Men efter föregången överläggning förklarade Sockenmännen det de af flera anförda skäl ansågo sig i ämnet nu ej kunna fatta beslut.

1864 Exempel på priser i en Svanshalsaffär:

en tunna sill	20 riksdaler 50 öre
en topp socker	50 öre pundet= 4 rdr 50 öre
en kardus Hoppet= en bunt tobak =	1 rdr 50 öre
en bunt cigarrer	1 rd 12 öre
spelkort	2 rdr
äkta tvål	63 öre
en kardus tändstickor	50 öre
kaffe	93 öre.

(Ödeshögsbor)

1865 Ordföranden i Svanshals kyrkostämma erinrade 22 april om att vid Biskopsvisitationsstämman skolrådet bemyndigats att på tjänligt sätt anskaffa **undervisning i stavning och innanläsning** åt de barn som ej genom föräldrarnas försorg ordentligen erhålla första undervisningen.

Den 22 maj överenskommer Sockenmännen om nytt reglemente för skolan:

1:a att barnens skolgång bör taga sin början vid 8 års ålder.

2:a lästiden förökas med mars månad.

3:e undervisningen meddelas de fem första dagarna i veckan med 5 timmar /dag.

1863 - 1869 En jämförelse mellan några skördeår. Särtzhöga Lillgård, Svanshals. (Ur Ödeshögsbor)

1863	297 tunnor	13 kappor
1864	356	6
1865	291	7
1867	217	
1868	242	7
1869	368	15

Katastrofdåligt var det ej på denna gård. Nödår i landet.

Under de svåra åren fick man dryga ut mjölet med agnar, mäsik, knoppar, frön av vilda växter, sönderstöta ben osv. Folk i skogsbygden livnärde sig på vad skogen gav tallbark, hässleknopp, jungfrö, bergmoss, islands moss, Witamoss, kreatursbenamjöl, agnar och knyppe.

Albin Rolf i Haddetorp berättade på på 1940-talet sina minnen från barndomshemmet i Brodderyd hur svårt det var under nödåren 1867 - 1868. Någon råg att baka av fanns inte, utan modern lyckades få tag i litet gullinser, vilket ju är detsamma som sötvicker. Brödet var beskt och kakorna ville ej hänga ihop. Bark blandades även i brödet. Man förstår att det inte kunde vara någon läckerhet. Men det mättade en hungrig pojkmage. Skörden regnade bort.

Vid femton års ålder kunde en pojke tjäna 50 riksdaler för ett års arbete.

Till marknaden i Adelöv eller Lommaryd drog pojken en kärra lastad med frukt som hans mor och pojken sålde på marknaden.

Albin berättar även om hur olika arbetsgivarna kunde vara. När han tjänade i trädgården i Bjälbo, var han mycket välhållen av käramor, därför att han sökte reda på var hönsen värpte. Vad sägs om en frukost med hårt paltbröd och sur mjölk. Tjänarstadgan var sträng så man kunde inte bara sluta om man inte trivdes. Tog någon en sådan dräng i tjänst fick han böta. På

ett ställe var husbonden så snål att inget smör fick sättas fram på bordet mer än på julafton. En gång vid tjänst nere i Hästholmen kom han lite sent hem efter att ha gått ut på byn. Dörren var låst när han kom hem och ingen öppnade trots bultningar. Han lade sig då i ladugården. På morgonen kom käramor på stället ut med bröd och fläsk som mutor.

Lek- och dansstugor har Rolf aldrig gillat. Även det övernaturliga har han råkat ut för. En gång då han tjänade i Bjälbo hade han varit i Öjebro och malet spannmål. På natten, då han skulle åka hem, blev hästarna alldeles vilda av skrämsel. Då han tittade sig omkring såg han en stor svart hund, som sprang bredvid åket. När hunden försvann lugnade sig hästarna. Vad var det?

Tiggeriet var fruktat.

Folk livnärde sig på gårdens produkter. Det var svårt transportera på oxkärror.

Mjölkmilen - längre sträckor surnade mjölken.

På 1870-talet dyker det upp den yrkeskår bland de fattige, luffare. Dels fanns lokala luffare, som rörde sig i ett litet område och återkom flera gånger om året dels luffare, som rörde sig över hela landet och dök upp en gång om året. En del sökte leva på enkla hantverk På 1950-talet försvann de gamla luffarna en efter en.

I Ödeshög vandrade t ex Fikon, Lillhuvud. De fick oftast ligga i stallet och på höskullen och tändstickor fick de inte ha på sig.

Nasarna sålde trådrullar, knappar, klädnypor, säkerhetsnålar och broscher eller skjortor, förkläden, kalsonger och sjaletter.

1867 **Skolrådet i Svanshals församling** beslutar inrätta tvenne småskolor inom socknen samt uppgjorde reglemente för desamma.

Vidare beslöt man att i följe därav att Baron Hermelins underlydandes barn mycket oordentligt besöka skolan uppsatte skolrådet till honom en skrivelse som innehöll en vänlig anhållan om, att han härutinnan måtte kraftig rättelse göra.

Vidare bestämdes att småskollärarinnans årslön skall vara 60 Rdr vartill varje barn som besöker småskolan och ej har understöd av fattigvården skall med 50 öre i månaden bidraga.

1867 Bönehuset i Ödeshög var tydligen ett av tre i bygden. **Snickaren och kolportören J. Gustafsson, Kyleberg, var ombud för Evangeliska Fosterlandsstiftelsen och hade fått i uppdrag att rapportera om befintliga missionshus i bygden.** Han skriver 1867 att det finns ett hus i St Åby och ett i Ödeshög (Förmodligen Klöverdala och Stava) samt ett till vid kyrkan är under byggnad. Han skriver vidare: "Till husen finns ingen ägare, inget fastebrev på tomten, ingen garanti för framtiden, ingen styrelse eller kommitté. Skuld tror jag inte att det är någon, i så fall obetydlig. Den betalar syföreningen. Detta gäller om de två förstnämnda. Den tredje, som är under byggnad i Ödeshög, kan jag ingenting säga om. Men det är min övertygelse, att det är lika trassligt där". Gustafsson var förmodligen en av de tidigaste kolportörerna i bygden. Kolportören kom som en guds vandringsman med evangelium till stugornas folk.

I Ödeshög fanns en missionsförening.

1872 På Hasselbacken i Stockholm avtäckes **Bellmansstatyn gjord av konstnären Alfred Nyström, smedson från Kyleberg i Svanshals. August Sohlman, chefredaktör för tidningen Aftonbladet, lät täckelsen falla. "I hög grad imponerande, och vi kände med glädje att Sveriges hufvudstad kommer att ega ännu en ädel och betydande minnesstod."** Konstnären betraktades som ett underbarn och ett stort framtidslöfte och spåddes en lysande framtid. Vid 28 års ålder hade han fått uppleva sitt genombrått.

1877 Den 7 januari beslutar kommunalstämman i Svanshals att kostnaden för ett helt mantal åliggande **väg- och brounderhåll** antogs för sommarväg årligen utgöra å landsväg 80:- å Häradsväg 50:- samt för sockenväg 32:.. Kostnaden för vinterväghållningen beräknades till 50:- årligen för helt hemman

1877 På Walla säter förvaras en bastant postväska av läder med lås och allt med en mässingsskylt med påskriften Walla säter 1877. Den användes när posten efter diligenstiden började köras ut. **Postiljonen tutade i ett horn** så att någon på gården kunde springa upp till vägen och hämta väskan med posten.

1877 Kommunalstämman i Svanshals har tillsammans med Svanshals, Röks och Heda socknar tillsatt barnmorska. Stämman beslutar att bidra till hennes lön med 66 kronor och 67 öre från Svanshals. När hon ett år senare begär löneförhöjning fäster man inte avseende vid detta.

1879 **Bibliotekarien vid Svanshals sockenbibliotek** får ett årligt arvode på 15:- kronor, vilket tidigare ej utgått.

1879 I kommunalstämmoprotokoll i Svanshals från 13 oktober kan läsas: På skriftlig hemställan av prosten Ölander ang. **lämpligare ordnande av socknens fattigvård** beslutade stämman att en lämplig qvinnperson skulle anställas vid fattighuset att hålla rent, hjälpa de oförmögna med matlagning samt efterse de sjuka och orkeslösa mot lön och föda bestämdes till 38 fot spannmål och 50:- i kontant.

1880 I **Svanshals socken** finns i husförhörlängderna tre personer antecknade som **handlande:**

Isak Stafvelin kom 1877 från Göteborg.

Oscar Robert Löf kom 1880 till Kvarntorp från St Åby, flyttade 1881 till Rök

Karl Zeferinus Löf kom 1881 och flyttade 1884 till Ödeshög. Född 1861 i Svanshals

Kylebergs gård, Svanshals socken, får egen folkskola

1881 Beslut fattas i Svanshals socken den 30 maj om **folkskola vid Kyleberg** där greven benäget lovat att tillhandahålla för intet lämplig lokal och bostad för läraren.

Grunden till skolhuset är än i dag fullt synligt.

Den 23 november erhöll **Sven Vilhelm Bostrand** 2428 röster vid val av folkskollärare = alla rösterna.

1883 Den 18 februari uppläses i Svanshals sockenstämma skrivelse från stadsfullmäktige i Skeninge om deltagande i utredning angående anläggandet av **smalspårig privatjärnväg mellan Skeninge och Hästholmen** och beslutas att ej lämna bidrag till förberedande undersökning.

1883 Den 26 oktober föreslår i Svanshals kommunalstämma förvaltare Ahlstedt Kyleberg om **inköp av mjöl till de fattigas behov** i stället för att i natura lämna säd. Förslaget avslogs.

Den 13 oktober 1894 beslutar stämman enhälligt att i stället för att lämna spannmål in natura för de fattigas behov vid varje kvartalsutdelning uppköpa erforderlig spannmål som på kommunens bekostnad förmaldes samt ärter och skall denna förändring taga sin början med 1885 års ingång.

1885 Kommunalstämmoprotokoll i Svanshals 10 juli § 3.

Då Kongl. Majst. Befallningshavande genom kronofogden Widegren infortrat vederbörande kommuners yttrande i avseende på Herr Friherre A. Hermelins med fleras begäran att få tillåtelse **att få sänka sjön Tåkern** efter ett af Herr Majoren och Riddaren O. Sander upprättat förnyat förslag får Svanshals sockens kommunalstämma afgiva följande:

Att företaget skulle bliva till skada, därför vill stämman bland flera olägenheter förnämligast vedersäga att: sänkningen skulle vesäntligt inverka på klimatet så att helsotillståndet deraf skulle lida och febrar och frossan blifva hemmastadda, därtill skulle vattenbrist både sommar och vinter vid torra år inställa sig, vidare skulle den fattigare befolkningen omkring sjön som tager sin bergning af det rikliga fisket beröfvas den sin näringsfångst samt då sjön icke kan helt och hållet torrläggas, frost skulle inställa sig omkring sjön hvilken olägenhet trakten nu icke vet utala och på grund av allt detta får stämman för sin del anhålla att tillåtelse till ofvannämnda sänkning icke måtte af Kungl. Maj. Befallningahavande beviljas samt till den kraft och verkan som det kan hafva protestera enhälligt däremot.

1885 Kyrkorådet i Svanshals har utrett **klockarens inkomster** under ett år. Klockaren själv redogör för sina inkomster till :69,7 kbf Råg å 2.70 = 188:19, 69,7 kbf Korn å 2.33 = 162:40, Oste 35:-. Kollekt 25:- Extra inkomst sportlov mm 15:., Bostad till ett värde av 50:- Summa 475:59 Kyrkorådet beslutar att med upphävande av alla gamla löneinkomster föreslå kyrkostämman att framtida klockarelön skall bestämmas till 400:- kronor vari dock inberäknas bostaden till 50:- kronor.

1887 Den 12 oktober beslutar skolrådet i Svanshals att till **småskollärare vid Gottorp** efter Gustafva Törnell som blivit befordrad till Linköping välja Signe Maria Åberg från Linköping med en lön av 300:- kronor.

1888 Kyrkvärdarna Axel Andersson och Erik Andersson i Svanshals placerar en papperslapp under den detta år nedtagna **svanen på kyrkans torn**. "Halsen på svanen avbläst vintern 1888. Påsatt och hela fågeln målad vit på sommaren samma år. Svanen nedtogs och uppsattes på sin plats af sotaren Skoglund.
Genom Svanshals Svanegård den 22.8.1888."

1888 **Josef Hermelin, Renstad**, blev detta år blåbandist, vilket av många ansågs opassande men han engagerade sig som talare och ordförande för nykterhetsarbetet. Ett stort kliv från en exklusiv social miljö till det ofta hånade blåbandet. Förbundsmöten hölls vart tredje eller fjärde år och var stora fester med mycket folk.

Svanshals Blåbandsförening bildas antagligen något av de första åren på 90-talet

1888 Kommunalstämman i Svanshals väljer kommitté för flyttning av **fattighus** och småhus, Axel Andersson, Svanshals, Anders Andersson i St Kullen samt Anders Jonsson i Ramstad.. Det nya fattighuset skall uppföras av liggande timmer och på kilad stenfot med tak av spån och tegel. Kommittén skall föranstalta om utkilning och hemkörning av sten.

I januari 1889 godkännes ritningar till det nya fattighuset. Timmer till väggar skall levereras av hemmaninnehavarna inom socknen till ett antal av 3 stockar/ hemman, minst 30 fot långa och 8 verktum i topp till ett pris av 3:- /stock.

1889 **Fjerdingsman A. Borg** anmäler till kommunalstämman att han icke längre vill tjänstgöra. På stämman upplyses om att folksamlingar och stundom oordning förekommer

lördag- och söndagskvällar å vägen mellan Rehnstad och Kyleberg varför beslutades att Svanshals socken håller fjerdingman för sig ensam för att bättre kunna tillse detta ofog, valdes därtill hemmansegaren Axel Andersson i Svanshals mot en avlöning av 60:- /år.

1890 **Grönhalls folk- och småskola**, Svanshals, byggd med 1 lärosal, 1 slöjdsal, 1 kapprum, 2 tjänstebostäder om tillsammans 4 rum och 2 kök samt 2 hallar, restaurerat 1932.

Lärare: Ader Wirén född 1906, folkskollärarexamen i Linköping 1929, ordinarie lärare i Grönhäll 1946

Maria Johanna Sandström född 1895, småskollärarexamen i Skara 1923 ordinarie lärare i Grönhäll 1946

1890 Den 3 juli fattar Svanshals kommun efter överläggning det beslutet att ikläda sig ansvar för ett belopp af sjutusen kronor att lemnas från kommunen såsom bidrag för anläggandet av **järnväg mellan Mjölby och Hästholmen**.

1890 Kommunalstämman i Svanshals beslutar 10 augusti § 3 att Axel Andersson skall till lämplig person **utaccordera** enkan Grevilius yngsta dotter och enkan Wågs son.

1890 Kommunalstämma i Svanshals den 22 december. Förslag hade till stämman ingivits att uttalande skulle ske om behovet av en **väganläggning från Rehnstad till Wäfersunda station**. Stämman förklarade att Svanshals socken icke hade behof av denna väg och ville ej deltaga i kostnaderna härför.

Behandlades frågan om bättre **postgång inom socknen**. Vid föredragning härav upplystes att sedan kärposten upphört mellan Väderstad och Ödeshög en del av församlingen flyttat sin post till Väderstad och en del till Röks station men att kostnader och oredlighet uppstått tillfölje af det långa avståndet som är till stationen 0,7 resp 0,4 km. Beslutade stämman enhälligt att ingå till Kung. Generalpoststyrelsen med begäran om erhållandet af poststation inom församlingen. Till detta utsågs Greve Conrad Revenklov, Kyleberg och Axel Andersson, Svanshals.

1891 **Den 1 april inrättades en poststation i Svanshals** och verkade där fram till 1957, i över 66 år.

I ett postlexikon från 1884 anges att det fanns en poststation på orten vars beskaffenhet bestod i kyrkoherdeboställe i Svanshals.

Med poststationen i Väderstad utväxlades en lösväska.

1891 **Harstads socken** var under 1500-talet delad mellan Lysings och Göstrings härad. År 1891, den 13 mars, införlivas de två sockendelarna helt med det nybildade Väderstads socken, varefter Harstad upphör som egen socken. Regeringen beslutar att "med uteslutande ur jordeböckerna för Göstrings och Lysings härad af Harstads socken" skulle denna slås samman med Väderstad. Beslutet trädde i kraft år 1892.

60 % tillhörde Lysing och resten Göstrings härad.

De två 1100-talskyrkorna i Harstad och Väderstad hade rivits för ca 60 år tidigare, 1826 och 1827, de låg på ett avstånd på 1500 meter från varandra. Den nya kyrkan byggdes på Vallsbergs bys ägor år 1830, Oscar Fredriks kyrka, eller Väderstads kyrka.

Harstad hänfördes nu i sin helhet till Göstrings härad.

Platsen för Harstads kyrka är ännu bevarad med några resta runstenar.

(*Strövtåg i Lysingsbygd sid 77 - 82*) (*Bibl accnr 221*)1900

1891 Den 22 februari beslöt kommunalstämman i Svanshals att en deputation skulle avsändas till Hans Majestät Konungen för att å församlingens vägnar i djupaste underdånighet anhålla det Landets Fader i nåder täcktes till kyrkoherde i Svanshals och Kumla utnämna den av församlingarna enhälligt kallade fjärde provpredikanten komminister Aug. Flygare.

1891 Torrläggning av Tåkern.

Här kommer ytterligare ett särskilt viktigt skäl för uttagandet af afloppets hela fall, nämligen att detta i sig själf är så ringa att, om det ej till fullo användes, varder ej den fordna sjöbottnen befriad från skadlig syra. Äfven om man icke vill använda denna nyvunna jord till annat än gräsväxt, så har erfarenheten visat, att för framkallande af ädla gräsarter fordras en fullständig och djup torrläggning. Råder det motsatta förhållandet, uppstår snart endast en sådan vegetation, som trifves i sur jord, således med eller mindre värdelös och i längden ej motsvarande den kostnad, som blifvit nedlagd. Bekräftelse på detta sakförhållande vinnes genom att taga kännedom om sänkningen af Näsbyholmsjön i Skåne, en sjö, som i många hänseenden har stor likhet med Tåkern, ehuru till arealen mindre, då den endast omfattar 1.100 tunnland. Denna sjö sänktes första gången 1869; kostnaden för torrläggning och kultivering, lösen till kvarnägare mm utgjorde 190 kronor per tunnland. Under de nio första åren gick afkastningen raskt framåt, så att t ex för den del af sjöns botten, som då tillhörde Näsbyholms gods steg behållningen från 5.000 kr, första året till 38.000 kr år 1877; härefter avtog växtligheten så småningom, så att år 1879 utgjorde afkastningen endast 18.500 kr. Då tillika sämre gräsarter mer och mer tagit öfverhanden insåg man tydligt att grundvattnets nivå måste göras lägre, och sålunda företogs åren 1879 - 1880 en ny sänkning; efter dennas fullbordan har afkastningen åter stigit och utgjorde den å 640 tunnland sjöbotten, som nu tillhöra nyssnämnda gods, 30.000 kr år 1890.

Här föreligger således ett i högsta grad talande bevis för nödvändigheten att vid torrläggning af en sjöbotten genast från början söka så fullständigt som möjligt befria jorden från grundvatten, hvarvid vinnes att genom jordens utluftning skadliga järn- och svafvelöreningar neutraliseras.

Beträffande nu Tåkern, så förefinnes till all lycka denna möjlighet, då dess vattenyta är 18 fot högre än Vätterns; men denna höjdskillnad måste också i sin helhet tagas i anspråk, ty då sjöns eget djup utgör ca ca 6 fot, återstår endast 12 fot, hvaraf 6 fot åtgår till fall i afloppskanalen (= 1 fot på 5000) och af resterande 6 fot behöves 4 fot för själva jordens torrläggning och sjunkning samt slutligen 2 fot för bildande af fall i den hufvudkanal, som måste dragas fram uti häradsgränsen genom sjöns midt.

Här kan således icke blifva vidare tal om att bibehålla den i nedra delen af sjöns n v utlopp belägna Mjölna kvarndamm, för att, i och för framtida uppbevarande af vatten i sjökanalen, därpå bilda ett skidbord; och instämna vi härvid tillfullo med öfverstelöjtnant O. Zander i hans utlåtande af den 2 mars 1883, däri säges att ett sådant konstgjort hinder för det fria afloppet i ett redan i och för sig för litet aflopp är alldeles förkastligt.

Då det faktiskt kan bevisas att sjöns botten höjer sig ganska betydligt år efter år, så är att befara, att vid en mindre fullständig torrläggning skall **den forna sjöbottnen inom kort blifva förvandlad till ett verkligt träsk**, och hvilka vådor sådant innebär för det allmänna hälsotillståndet i orten kan visas genom ett analogt fall från Uppland, Sjön Angarn-----
(Östgöta-Kuriren 9 maj 1891, Bibl accnr 22)

1892 Skolrådet i Svanshals beslutar den 14 februari inköpa 14 st bänkar sådana som i folkskolan till **småskolan i Gottorp**. Bokhållare F. Svensson i Renstad åtog sig på Baron Hermelins vägnar att leverera dessa bänkar färdiga och målade till 3:- kronor styck.

Den 28 december meddelas skolrådet att Baron Hermelin har lovat att med 50:- kronor i hyra per år upplåta en **stugbyggnad vid Åsen till småskola** i stället för den vid Gottorp. På grund härav beslutas att icke bygga något nytt skolhus.

1892 Till sockenstämman i Svanshals har den 3 juli Albert Pettersson från Kvarntorp anmält att **han är oförmögen att försörja sina 3 barn**, sönerna Carl Adolf 9 år, Oskar Arvid 7 år och Per 4 år. Med anledning härav beslutar stämman att till Johan Börjesson Guntorp utackordera Oskar Arvid för 40:- kronor per år och Frans Johansson i Sälleryd vore villig taga de båda andra barnen för 50:- kronor stycket för år. De sålunda bestämda bidragen skall utbetalas kvartalsvis.

1893 **Yxnekulla missionshus**, Svanshals, 2 samlings-salar, 1 bostadlägenhet om 3 rum och kök. Renstads fria församling bildades 1894, År 1948 var David Andersson föreståndare.

1894 Yxnekulla. Fridhem, Svanshals, 2 rum, 1 kök, **affärslokal för Arvid Gustavssons Speceri- och diverseaffär** förvärvad 1905. Den fanns 1947.

1895 Den 2 juni behandlar sockenstämman i Svanshals en skrivelse från kronolänsman O Wallinder med anhållan angående **grindars borttagande å de allmänna vägarna inom socknen**. Efter överläggning i frågan beslutades att inga grindar må finnas å de allmänna vägarna inom socknen. Mot detta beslut reserverade sig Axel Andersson, Svanshals.

1897 **Fåglarna i Tåkern börjar intressera allt fler. Adjunkten vid Vadstena läroverk V A Engholm har givit ut skriften "Fågellifvet i sjön Tåkern"**. Under många år har han studerat och insamlat fåglar från sjön för Riksmuseets räkning. Han är även konservator. Vid läroverket finns en del rara exemplar. Engholm skriver att berguven ofta blivit sedd och skjuten vid Lindön. Vissa vintrar infinner sig fjällugglan ganska talrikt. I april 1895 visade sig en stork vid Hofgården. Sädesgåsen, eller vallgåsen som den kallas av allmogen, noteras somliga år i tusental. Svanen räknade Engholm ända upp till 114 stycken på sommaren 1896.

1897 I Svanshals socken har funnits **två stycken konsumtionsföreningar**. Den första, Valla konsumtionsförening torde ha bildats 1897 och varit verksam till 1903. Sveriges handelskalender förtäljer att föreståndaren hette Samuel Samuelsson. De önskade bl a få tillstånd försälja eldfarliga oljor från ett mindre förråd. Den andra bildades 1910 och verkade till 1928

1897 Svanshals kyrkostämma beslutar **anordna undervisning i slöjd från år 1898.**

Svanshals beslutar bygga nytt skolhus i Kvarntorp.

Enl Kungl Maj:ts nådiga kungörelse skall folkskollärare och småskollärarinnor från och med 1901 under förutsättning af oförvitlig tjänstgöring, äro berättigade till följande årliga löner för undervisning under åtta månader eller 34 1/2 veckor. De båda folkskollärarna 1000:- kronor, lärarinnan Johanna Ahlgren 400:- kronor och lärarinnan Anna Flygare 350:- kronor.

1901 Ur kommunalstämmobeslut i Svanshals 23 december: Herr Patron N Rosenqvist på Kyleberg hade väckt förslag att bestämma **skatt å hundar** inom socknen. Med anledning härav beslöts att för varje hund inom socknen skall skatt betalas med 5 kronor. Beslöts att

inkomsten av denna skatt skall användas hälften till fattiga, flitiga och anständiga skolbarns beklädning och hälften till förbättrande af Sockenbiblioteket.

Att uppbära skatten valdes Axel Andersson i Svanshals.

1902 **Grönhalls skola i Svanshals** bygges av byggmästare Bäck för 1.200:- kronor.

1904 Kyrkostämman i Svanshals beslutar att **bekosta glas och ram till de porträtt af Konungen och Drottningen** som skänkts och uppsättas i församlingens folk- och småskolor. Vidare beslutas att **bekosta läroböcker åt de skolbarn, som icke på grund af fattigdom kunna skaffa sig sådana.**

Beslutades att skolkassan skall betala de för folkskolorna hemtagna räkneböckerna.

Den 22 december beslutar skolrådet lämna Herr Stålberg 10:- kronor i bidrag för nykterhetskurs i Jönköping.

Den 25 oktober 1905 beslutar man att icke anskaffa någon av skolinspektören föreslagen **skärm att användas framför kamin i kyrkskolan.**

1907 **Smidesmästare Axel Carlsson, Grönholm, Svanshals, bygger smedjan i Grönhäll och i 40 år kom han att arbeta där.** 1901 hade han börjat som smedlärling hos smedmästaren J A Till i Kyleberg, där han fick börja med att draga bälgen åt mäter. Med åren lärde han sig allt om det smide som förekom på landet. Han lärde sig också till hovslagare. Oxar och hästar fick han ta hand om. Klockan fem på morgonen infann man sig i smedjan. Sista hammarslaget slogs vid åttatiden på kvällen. En middagstimme unnande mäter sig själv och sina gesäller. Innan frukosten jobbade man två och en halv timma. År 1907 var Axel utlörd. Under de tre startåren tjänade lärlingen 100:- kr.

År 1906 skulle han fara till Amerika men vägrades utresa då han först skulle göra värnplikten, varför han blev kvar i Svanshals.

Som smed arbetade han 13 timmar om dygnet från 7 på morgonen till kl 8 på kvällen. Helst skulle smedan alltid vara till pass, då något skulle lagas.

Omkring 1910 tog man 1:75 för att sko en häst och släppa till hästskorna. År 1914 kunde han bygga sin stuga.

År 1947 lade han av hovslagarejobbet och blev rörmokare.

År 1907 var han på stugmöte hos smeden Tell och kom till personlig tro på Gud. En ung-evangelist Ruben Johansson verkade i bygden en tid och 20- 30 Svanshalsbor kom till tro. Då hans hustru också var troende blev hemmet rena predikantpensionatet, säger han. Från 1911 till 1949, då hon dog, antecknade hon sina gäster. Det blev över 900 stycken.

Solskensångaren J A Hultman bodde t ex hos makarna vid ett besök år 1912, då ingen annan kunde ge honom husrum. Hemmet bestod då av ett rum och kök i samma byggnad som smedjan. Men Hultman var glad som en spelman att få bo hos dem. En gång kunde inte en stiftelsepredikant bo hos prästen efter mötet i kyrkan. Men smedsparet tog emot honom i två nätter då han skulle tala också i Kumla och Appuna kyrkor. Vi kunde inte neka - men prästen kunde neka oss att låna kyrkan, då Hultman skulle sjunga där.

År 1921 köpte smeden en motorcykel och nu behövde han inte låna häst och vagn av någon bonde för att skjutsa resepredikanterna. Nu skjutsade han dem snabbt på sin motorcykel.

Missionsmötena hölls i Valla missionshus. Folk gick på den tiden regelbundet till mötena. Det första protokollet från Valla-läseriet är från 1873, men verksamheten är äldre, menar Axel.

Axel Carlsson blev den siste medlemmen i Valla missionsförsamling. Missionskassan har han kvar i sitt behåll. Han blev kassör år 1911 och ordförande år 1918. Han har nu hand om kassan i Sveriges minsta församling.

1908 Kyrkostämman i Svanshals beslutar att **svanen och korset renoveras** och hela tornet på kyrkan uppsnyggas.

Vidare beslutas den 14 oktober att norr om sockenmagasinet utmed kyrkogårdsmuren låta uppföra **ett kyrkstall** med 10 spilter så fort ske kan.

Vidare beslutas att på Boy-Löwens kafondens bekostnad inköpa till skolorna 20 exemplar av **Selma Lagerlöfs läsebok samt en passare och en meterkäpp.**

1910 **Svanshals konsumtionsförening** var verksam mellan åren 1910 - 1928. Den tillhörde KF men hade vissa svårigheter att följa förbundets stagar. År 1913 gjorde Axel Påhlman besök i föreningen och försökte förmå dess styrelse att "kraftigt bearbeta medlemmarna för kontant handel och snarast anordna ett offentligt möte för att bryta krediten."----"Föreningen behöver mycket hjälp om den skall klara sig."

År 1928 anmodades föreningen av KF att träda i likvidation och och sälja sina anläggningar till handlanden på platsen.

1910 Kyrkostämman i Svanshals beslutar den 1 mars att till pastor utbetala lösen för 24 kappor korn efter årsmarkegång årligen från och med år 1897 utgörande **arrende för planteringsland vid skolan** vilket arrende under nämnda tid icke uppburits. Vidare beslutades att söka få ifrågavarande jord lagligen avsöndrad.

1910 **Smedstorp 1 /2, Valla handel**, Svanshals bestod av 3 rum, 1 kök och hall samt 1 affärslokal, 1 lagerrum, 1 lokal för telegraf och telefonstation samt 1 väntrum. **Samuel Samuelssons Efter; Speceri- och diverseaffär inrymdes i huset.**